

14ο Πανελλήνιο Συνέδριο Δικηγορικών Συλλόγων

Σέρρες 19-22 Απριλίου 2019

«ΔΙΚΗΓΟΡΙΑ και ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΠΟΧΗΣ»

Εισηγητής: Γεώργιος Σταματογιάννης, Πρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιώς

A. Διαφήμιση δικηγόρων και δεοντολογία: προσέγγιση δεδομένων άλλων κρατών και προσπάθεια αναβάθμισης του ρόλου της διαφήμισης στην βελτίωση της παροχής νομικών υπηρεσιών.

Όταν εισήχθη ο νέος Κώδικας Δικηγόρων με το Ν. 4194/2013 είχε πλέον καταστεί αδήριτη ανάγκη να αντικατασταθεί ο παλιός Κώδικας απολίθωμα που μετρούσε πάνω από πέντε δεκαετίες ζωής, ενώ και ο Κώδικας Δεοντολογίας Δικηγορικού Λειτουργήματος, ο οποίος εγκρίθηκε από το ΔΣ του Δ.Σ.Α το 1980 δεν ανταποκρίνεται πια στις πρόσφατες εξελίξεις και στις νέες μορφές άσκησης του δικηγορικού λειτουργήματος.

Σε ένα σύγχρονο διαδραστικό διεθνές περιβάλλον το οποίο διαμορφώνεται και εξελίσσεται καθημερινά με ιλιγγιώδεις ρυθμούς από τα ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας, εμπορίου, κοινωνικής δικτύωσης και αλληλεπίδρασης, η θέση του έλληνα δικηγόρου και η άσκηση της δικηγορίας στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία απέχει έτη φωτός από τις συνθήκες που επικρατούσαν στην εθνική και διεθνή έννομη τάξη στις δεκαετίες του '50 ή του '80.

Ο Έλληνας δικηγόρος εν έτει 2019 βιώνει την επαγγελματική και προσωπική του καθημερινότητα μέσα από τις σελίδες κοινωνικής και επαγγελματικής δικτύωσης όπως το Facebook και το LinkedIn, (αυτο)προβάλλεται μέσα από το YouTube, συμμετέχει σε δημοσιογραφικά πάνελ σχολιάζοντας την τρέχουσα πολιτική και οικονομική επικαιρότητα, προβαίνει σε δημόσια σχόλια μέσω της τηλεόρασης, του ραδιοφώνου, του ημερήσιου και ηλεκτρονικού Τύπου ακόμη και για υποθέσεις που χειρίζεται και απασχολούν την κοινή γνώμη.

Υπό αυτές τις τρέχουσες και διαρκώς μεταβαλλόμενες κοινωνικές συνθήκες αναζητούμε τη δυνατότητα του έλληνα δικηγόρου να προβάλλει προς το κοινό την επαγγελματική του ιδιότητα, στοιχεία που άπτονται της δραστηριότητας του από την άσκηση του δικηγορικού επαγγέλματος, κατά πόσο αυτό συνιστά έμμεση διαφήμιση, που αντιβαίνει στις διατάξεις του Κώδικα Δικηγόρων και του Κώδικα Δεοντολογίας Δικηγορικού Λειτουργήματος. Παράλληλα, θα παραθέσουμε το ισχύον καθεστώς σχετικά με τη δυνατότητα του δικηγόρου να προβάλλει την επαγγελματική του δραστηριότητα ή να διαφημίζεται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες και πως ρυθμίζει το συγκεκριμένο ζήτημα το Συμβούλιο Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (CCBE).

Ενδεικτικά

Αυστρία

Σύμφωνα με τον Αυστριακό Δικηγορικό Κώδικα¹ (Rechtsanwaltsordnung) με πιο πρόσφατη ενημέρωση το 2014 «Επιτρέπεται στο δικηγόρο να διαφημίζεται στο βαθμό που η διαφήμιση παρέχει αληθή και αντικειμενική πληροφόρηση για την επαγγελματική του δραστηριότητα και σε συμφωνία με τις επαγγελματικές του υποχρεώσεις».

Βέλγιο

Ο Βελγικός Κώδικας Δεοντολογίας των δικηγόρων², με πιο πρόσφατη ενημέρωση το 2018, ο δικηγόρος δεν μπορεί να αναφέρεται διαφημιζόμενος στα αξιώματα που κατείχε στο δικαστικό κλάδο ή τυχόν στην άσκηση πολιτικής εξουσίας, με εξαίρεση την περιγραφή σε βιογραφικά σημειώματα και προσωπικά στοιχεία.

Γερμανία

Το πλέγμα των διατάξεων του Ομοσπονδιακού Κώδικα Δικηγόρων (2013)³ και των Κανόνων Επαγγελματικής Πρακτικής (2018), ο δικηγόρος ασκεί ελεύθερο λειτούργημα χωρίς όμως να είναι έμπορος (§2 BRAO), η διαφήμιση του επιτρέπεται μόνο όταν ενημερώνει αντικειμενικά σχετικά με το δικηγορικό λειτούργημα ως προς τη μορφή και το περιεχόμενου αυτού και δεν αναφέρεται στην ανάθεση μιας μεμονωμένης εντολής (§43β).

Η αναφορά σε ποσοστά επιτυχίας επί υποθέσεων ή στον κύκλο εργασιών δεν επιτρέπεται να είναι παραπλανητική, ενώ αναφορές σε συγκεκριμένες υποθέσεις και πελάτες επιτρέπονται μόνον υπό τον όρο ότι ο αντίστοιχος εντολέας έχει ρητά συναινέσει σε αυτό (§6.2 BORA).

Γαλλία

Ο Γαλλικός Εθνικός Εσωτερικός Κανονισμός του δικηγορικού επαγγέλματος⁴, που τροποποιήθηκε εσχάτως το Νοέμβριο του 2018, αφενός ο δικηγόρος επιτρέπεται να ενημερώνει το κοινό για τις υπηρεσίες που παρέχει υπό τον όρο ότι οι πληροφορίες αυτές είναι πιστές, αληθείς και με σεβασμό στο επαγγελματικό απόρρητο.

Ισπανία

Το Γενικό Συμβούλιο των Δικηγορικών Συλλόγων της Ισπανίας εισήγαγε τον Κώδικα Συμπεριφοράς (Δεοντολογίας) Δικηγόρων (2002)⁵, ο οποίος στο άρθρο 7 (Διαφήμιση) παρ. 1 και 2 ορίζει ότι ο δικηγόρος δύναται να πραγματοποιεί αξιοπρεπή, νόμιμη και ειλικρινή διαφήμιση των επαγγελματικών υπηρεσιών του, με απόλυτο σεβασμό προς την αξιοπρέπεια των προσώπων

Ιταλία

Στον Ιταλικό Κώδικα Δεοντολογίας Δικηγόρων που υιοθετήθηκε από το Εθνικό Συμβούλιο Δικηγορικού Επαγγέλματος του Υπουργείου Δικαιοσύνης (2014)⁶ δεν γίνεται ευθεία αναφορά στη διαφήμιση, αλλά ρυθμίζεται η σχέση του δικηγόρου με τα μέσα ενημέρωσης και τη δημοσίευση πληροφοριών από το δικηγόρο.

Κύπρος

Οι Κανονισμοί Περί Δικηγορικής Δεοντολογίας του 2002⁷ που έχει θεσπίσει ο Παγκύπριος Δικηγορικός Σύλλογος ορίζει στο άρθρο 19 περί Προσωπικής Προβολής ότι ο δικηγόρος δικαιούται να ενημερώνει την κοινή γνώμη για τις υπηρεσίες που παρέχει με την προϋπηρεσία ότι η πληροφόρηση είναι ακριβής και μη παραπλανητική, ενώ θα σέβεται την υποχρέωση τήρησης του εμπιστευτικού χαρακτήρα των πληροφοριών και άλλων θεμελιωδών αρχών του επαγγέλματος.

Αντίθετα στο Ηνωμένο Βασίλειο – Αγγλία - Ουαλία

Η διαφορετική αντιμετώπιση που επιφυλάσσει η βρετανική έννομη τάξη και το αγγλοσαξονικό δίκαιο στο θεσμό του δικηγόρου, διακρίνοντας ανάμεσα σε advocate, solicitor, solicitor advocate και barrister, δικαιολογεί και τη σύνδεση του δικηγορικού λειτουργήματος με διατάξεις του

κοινού εμπορικού δικαίου. Όσον αφορά στους solicitors (μη «δικαστηριακούς» δικηγόρους) ο Κώδικας Συμπεριφοράς (Δεοντολογίας) του 2007⁸ (Code of Conduct) προβλέπει μεταξύ άλλων ότι ο διαφημιζόμενος θα πρέπει να συμμορφώνεται με τους Νόμους περί Καταναλωτικής Πίστης 1974, περί Προστασίας Καταναλωτή 1987, περί Εμπορικών Επωνυμιών 1985, περί Κανόνων Καταναλωτικής Πίστης (Διαφημίσεις) 1989, περί Κανόνων για τον Έλεγχο Παραπλανητικών Διαφημίσεων (Τροποποίηση) του 2000, περί των Ευρωπαϊκών Οδηγιών και Κανονισμών για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο και την Ιδιωτικότητα των Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών.

Πιο αυστηρές παρουσιάζονται οι διατάξεις που αφορούν το barrister¹ (2002) –δηλαδή το δικηγόρο που ασκεί δικαστηριακή πρακτική- καθώς σύμφωνα με το άρθρο 710.1 του Κώδικα Συμπεριφοράς (Δεοντολογίας) προβλέπεται ότι δύναται να διεξάγει διαφήμιση που περιλαμβάνει φωτογραφίες ή άλλες αναπαραστάσεις του δικηγόρου, αμοιβές παροχής υπηρεσιών και χρεώσεις, αναφορές σχετικά με τη φύση και το εύρος των παρεχομένων υπηρεσιών, πληροφορίες σχετικά με υποθέσεις στις οποίες παραστάθηκε ο δικηγόρος (συμπεριλαμβανομένου και του ονόματος του πελάτη για τον οποίο ενήργησε) αν αυτές έχουν ήδη καταστεί ευρέως γνωστές ή σε αντίθετη περίπτωση, μόνο μετά από ρητή έγγραφη προηγούμενη συναίνεση του εν λόγω πελάτη.

Συμβούλιο Δικηγορικών Συλλόγων Ευρωπαϊκής Ένωσης (CCBE)

Ο Κώδικας Δεοντολογίας για Ευρωπαίους Δικηγόρους πρωτοεμφανίστηκε στις 28 Οκτωβρίου 1988 και έκτοτε έχει τροποποιηθεί τρεις φορές. Η τελευταία τροποποίηση έγινε στη Συνεδρίαση της Ολομέλειας της CCBE στο Οπόρτο στις 19 Μαΐου 2006. Ο Κώδικας αυτός αποτελεί ένα δεσμευτικό κείμενο για όλα τα Κράτη Μέλη: όλοι οι δικηγόροι που είναι μέλη των δικηγορικών συλλόγων των χωρών αυτών (είτε οι σύλλογοι τους είναι πλήρη, συνδεδεμένα μέλη είτε μέλη παρατηρητές της CCBE) οφείλουν να συμμορφώνονται με τον Κώδικα κατά τις διασυνοριακές τους δραστηριότητες εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας καθώς και εντός των χωρών που είναι συνδεδεμένα μέλη και μέλη παρατηρητές.

Ειδικά ως προς το θέμα της διαφημιστικής προβολής των Ευρωπαίων Δικηγόρων και της δημοσιοποίησης στοιχείων που αφορούν την επαγγελματική τους δραστηριότητα, ο Κώδικας Δεοντολογίας για Ευρωπαίους Δικηγόρους επιχειρεί ένα συγκερασμό των θέσεων που επικρατούν στην πλειονότητα των δικηγορικών συλλόγων των ευρωπαϊκών κρατών, θέτοντας τους βασικούς άξονες και κατευθυντήριες οδηγίες.

Με το άρθρο 2.6. (Προσωπική Προβολή) παρ. 1 ορίζεται ότι ο δικηγόρος δικαιούται να ενημερώνει την κοινή γνώμη για τις υπηρεσίες που παρέχει με την προϋπόθεση ότι η πληροφόρηση είναι ακριβής και μη παραπλανητική, ενώ θα σέβεται την υποχρέωση τήρησης του εμπιστευτικού χαρακτήρα των πληροφοριών και άλλων θεμελιωδών αρχών του επαγγέλματος.

Η ελληνική πραγματικότητα. Ο δικηγόρος και η δημόσια προβολή στην Ελλάδα:

Η άσκηση του δικηγορικού επαγγέλματος στην Ελλάδα ρυθμίζεται από δυο βασικούς νομικούς άξονες, τον πρόσφατο Κώδικα Δικηγόρων που εισήχθη στην ελληνική έννομη τάξη με το Ν. 4194/2013 (ΦΕΚ Α' 208/27.9.2013) και τον αρχαιότερο πλέον Κώδικα Δεοντολογίας Δικηγορικού Λειτουργήματος, ο οποίος εγκρίθηκε από το ΔΣ του Δ.Σ.Α το 1980.

Ο Κώδικας Δικηγόρων προβλέπει στο άρθρο 40 (Επαγγελματική Προβολή) ότι «1. Επιτρέπεται η προβολή και δημοσιοποίηση των τομέων της επαγγελματικής δραστηριότητας δικηγόρου ή

Δικηγορικής Εταιρείας, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, με τρόπο που προσιδιάζει στο δικηγορικό λειτούργημα και συνάδει με το κύρος του και την αξιοπρέπεια του δικηγορικού λειτουργήματος.

2. Επιτρέπεται η δημοσίευση επαγγελματικών καταχωρήσεων σε έντυπα ή ηλεκτρονικά μέσα, με στοιχεία επικοινωνίας και αναφορά είτε σε τίτλους σπουδών που αφορούν στην επιστημονική ειδίκευση δικηγόρου είτε στον τομέα δραστηριότητας του τηρώντας τον Κώδικα Δεοντολογίας του Δικηγορικού Λειτουργήματος.

3. Οποιαδήποτε προβολή ή δημοσιοποίηση δικηγόρου ή Δικηγορικής Εταιρείας δεν πρέπει: α) να είναι αθέμιτη, β) να είναι αναληθής ή παραπλανητική, γ) να περιέχει αναφορά σε αριθμό υποθέσεων ή ποσοστά επιτυχίας του δικηγόρου σε δικαστηριακές ή άλλες υποθέσεις, δ) να περιλαμβάνει αναφορές ή συγκρίσεις με άλλους δικηγόρους ή δικηγορικές εταιρείες σε σχέση με την ποιότητα των υπηρεσιών ή την αμοιβή σε ωριαία βάση ή οποιαδήποτε άλλη μέθοδο χρέωσης, ε) να περιέχει ονόματα πελατών, εκτός αν υπάρχει η συναίνεση τους και εφόσον πρόκειται για εκδόσεις που αφορούν δικηγόρους, στ) να προκαλεί απαξιωτικές εντυπώσεις και σχόλια στην κοινή γνώμη για το δικηγορικό λειτούργημα.

4. Δεν επιτρέπεται σε δικηγόρο είτε ατομικά είτε ως μέλος Δικηγορικής Εταιρείας να δίνει συνεντεύξεις στον Τύπο, έντυπο και ηλεκτρονικό, δημοσιεύοντας στοιχεία ή πληροφορίες σε σχέση με εκκρεμούσα, ενώπιον της Δικαιοσύνης, υπόθεση την οποία χειρίζεται ο ίδιος.

5. Κάθε δικηγόρος ή Δικηγορική Εταιρεία, που διατηρεί ή δημιουργεί επαγγελματική ιστοσελίδα, οφείλει να το γνωστοποιεί στον οικείο Δικηγορικό Σύλλογο με την υποβολή της ετησίας δήλωσης.

6. Η παράβαση των διατάξεων του παρόντος άρθρου συνιστά και πειθαρχικό παράπτωμα που τιμωρείται με πρόστιμο από 1.000 έως 10.000 ευρώ για κάθε παράβαση, καταβάλλεται στο Ταμείο του οικείου Συλλόγου και εισπράττεται κατά τις διατάξεις του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων. Σε περίπτωση υποτροπής δικηγόρου επιβάλλεται η ποινή της προσωρινής παύσης από δύο ως έξι μήνες και πρόστιμο μέχρι το διπλάσιο του ανώτατου ορίου. Σε περίπτωση παραβίασης ή υποτροπής δικηγορικής Εταιρείας η πιο πάνω ποινή επιβάλλεται στον νόμιμο εκπρόσωπο ή στους νομίμους εκπροσώπους αυτής που ευθύνονται αλληλεγγύως και σε ολόκληρο.

7. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων τα πιο πάνω πρόστιμα μπορούν να αναπροσαρμόζονται».

Ο Κώδικας Δεοντολογίας είναι ακόμη πιο αυστηρός και περιοριστικός ως προς τη δυνατότητα του δικηγόρου να διαφημίζεται. Στο άρθρο 9 ορίζει ότι «Απαγορεύεται η διαφήμιση του Δικηγόρου στις εφημερίδες ή σε άλλα μέσα μαζικής ενημερώσεως, ή με επιστολές, και κάθε είδους έντυπα. Στα επισκεπτήρια, τα επιστολόχαρτα επιτρέπεται μόνον η αναγραφή του ονόματός του, της διευθύνσεώς του και του δικαστηρίου όπου ασκεί το λειτούργημα του, καθώς και του επιστημονικού του τίτλου (αν έχει).

Ο δικηγόρος δικαιούται να παρέχει τις ανωτέρω πληροφορίες στο κοινό, με δημιουργία ιστοσελίδας στο διαδίκτυο και καταχώρηση σε καταλόγους δικηγόρων και σε νομικά έντυπα, με την προϋπόθεση ότι η πληροφόρηση είναι ακριβής και όχι παραπλανητική και σέβεται τις θεμελιώδεις αρχές του επαγγέλματος.

Ανάρτηση πινακίδας με το όνομά του και την ιδιότητά του, επιτρέπεται μόνο στην είσοδο του κτιρίου και στη θύρα του Γραφείου του.

Από τις ανωτέρω διατάξεις καθίσταται προφανές ότι η διαφήμιση του δικηγορικού επαγγέλματος και δη στην εμπορική της μορφή έχει εξοβελιστεί (και ορθώς) από την ελληνική έννομη τάξη, ιδιαίτερα δε όσον αφορά στον Κώδικα Δεοντολογίας, ο οποίος απηχεί ιδιαιτέρως αυστηρές πρακτικές και αντιλήψεις για την άσκηση του δικηγορικού επαγγέλματος. Ο Κώδικας Δικηγόρων, ως πιο σύγχρονο νομοθέτημα, εμφορείται σαφώς από τις διατάξεις του Κώδικα

Δεοντολογίας της CCBE ως προς το ζήτημα της διαφήμισης και προβολής του δικηγόρου και ενώ καταρχήν επιτρέπει την προβολή (συνειδητά αποφεύγεται η χρήση του όρου διαφήμιση, ως αρνητικά φορτισμένη λόγω της εμπορικής φύσης και προορισμού αυτής), στη συνέχεια θέτει συγκεκριμένους όρους και περιορισμούς στη δυνατότητα προβολής του δικηγόρου.

Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 24 της ευρωπαϊκής οδηγίας για τις Υπηρεσίες (2006/123/EK) υποχρεώνει τα Κράτη Μέλη να καταργήσουν την ολική απαγόρευση στις εμπορικές επικοινωνίες (δηλ. διαφήμιση ή δημοσιοποίηση στοιχείων) στα ρυθμιζόμενα επαγγέλματα (νομοθετικώς κατοχυρωμένα επαγγέλματα), που συμπεριλαμβάνουν τους Δικηγόρους. Συνεπώς, προκύπτει ότι καταρχήν υπάρχει αντίθεση μεταξύ της υφισταμένης διατάξεως και των διατάξεων του άρθρου 24 της Οδηγίας. Όμως το ίδιο άρθρο 24 στην παρ. 2 της οδηγίας επιβάλλει ότι οι επικοινωνίες αυτές πρέπει να συμμορφούνται με τους κανόνες δεοντολογίας και να μη παραβιάζουν το επαγγελματικό απόρρητο, την ανεξαρτησία, την αξιοπρέπεια και ακεραιότητα του επαγγέλματος.

Επίσης το άρθρο 4.4 της κλαδικής οδηγίας 77/249/EEC (ΠΔ 258/1987) προβλέπει ότι ο Δικηγόρος που παρέχει τις υπηρεσίες του σ' άλλο Κράτος Μέλος οφείλει να σέβεται, μεταξύ άλλων, τους περί δημοσιοποιήσεως (διαφημίσεως) κανόνες του Κράτους υποδοχής, παρόμοια (αλλά γενικότερης μορφής) διάταξη υπάρχει στην κλαδική Οδηγία 98/5/EC (ΠΔ 152/2000).

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι η απόλυτη απαγόρευσης δημοσιοποιήσεως στοιχείων που προβλέπεται στον κώδικα Δεοντολογίας των Ελλήνων Δικηγόρων είναι πλέον σαφώς παρωχημένη καθώς τελεί σε ευθεία αντίθεση τόσο με το άρθρο 40 του Κώδικα Δικηγόρων (ο οποίος έχει κυρωθεί με νόμο), όσο και με το άρθρο 24 της ευρωπαϊκής οδηγίας περί Υπηρεσιών. Γι' αυτό αποτελεί κοινή απαίτηση των δικηγόρων ο Κώδικας Δεοντολογίας να εκσυγχρονιστεί απηχώντας τα τρέχοντα ζητήματα του κλάδου, μεταξύ των οποίων είναι και η προσέγγιση της προσωπικής προβολής της επαγγελματικής ιδιότητας και δραστηριότητας του δικηγόρου.

Οι περιορισμοί που τίθενται στην προβολή των δικηγορικών υπηρεσιών, όπως εκτίθενται στο άρθρο 40 του Κώδικα Δικηγόρων (N4194/2013) πληρούν το κριτήριο της αναλογικότητας και έχουν ως στόχο την προστασία του δημοσίου συμφέροντος και των καταναλωτών από παραπλανητικές πρακτικές, αλλά και τη διαφύλαξη της αξιοπρέπειας και της ακεραιότητας του δικηγορικού λειτουργήματος.

Συμπέρασμα:

Με βάση όσα εκτίθενται ανωτέρω, ιδιαίτερα μετά την ισχύ του νέου Κώδικα Δικηγόρων, μπορούμε πλέον να υποστηρίξουμε βάσιμα ότι η δημόσια προβολή του δικηγορικού επαγγέλματος και των βασικών στοιχείων που συγκροτούν την επαγγελματική ταυτότητα του δικηγόρου είναι καταρχήν επιτρεπτή εφόσον αυτή δεν οδηγεί σε δημόσια έκθεση του δικηγόρου, αθέμιτη εμπορική διαφημιστική πρακτική και εντέλει απαξίωση του δικηγορικού λειτουργήματος.

Πολλές φορές η διάκριση ανάμεσα στις ανωτέρω μορφές δημόσιας προβολής του δικηγόρου (θετική εποικοδομητική – αρνητική διαλυτική) είναι ζήτημα καταρχήν αισθητικής. Μια υπερμεγέθους φωτεινή επιγραφή από νέον με τα βασικά στοιχεία επικοινωνίας του δικηγόρου στο μπαλκόνι του γραφείου του ή στην είσοδο αυτού μπορεί να μην παραβιάζει εν πρώτοις κάποια από τις απαγορευτικές ρήτρες του Κώδικα Δικηγόρων και του Κώδικα Δεοντολογίας⁹ πλην όμως όταν αυτή «ανταγωνίζεται» σε μέγεθος και εντυπωσιασμό την παρακείμενη φωτεινή επιγραφή του αρτοποιείου ή του εμπορικού κέντρου, τότε αντιλαμβάνεται κανείς ότι μια τέτοια επιγραφή προσδίδει στο δικηγορικό λειτουργήμα εμπορικές ιδιότητες, παραβιάζοντας τη βασική αρχή

δικηγορικής δεοντολογίας που διακρίνει αυστηρά το δικηγορικό λειτούργημα από την άσκηση εμπορίας και την εμπορική ιδιότητα.

Πολύ-επαγγελματικές ενώσεις

Σε παρόμοιο μήκος κύματος κινείται η επιχειρηματολογία και οι ενδιαασμοί που υφίστανται ως προς το θέμα της σύστασης πολύ-επαγγελματικών φορέων. Και ναι μεν θα ήταν προφανής η διευκόλυνση στην παροχή υπηρεσιών στον πολίτη, στην περίπτωση που για την προώθηση των υποθέσεών του απαιτείτο η επαγγελματική συμβουλή περισσότερων επιστημονικών κλάδων. Από την άλλη πλευρά όμως οι λοιποί επαγγελματικοί κλάδοι που θα εμπλέκονταν (π.χ. συμβολαιογράφοι, δικαστικοί επιμελητές, λογιστές, πολιτικοί μηχανικοί, χρηματοοικονομικοί σύμβουλοι κ.λ.π.), προφανώς δεν θα διέπονταν από το ίδιο θεσμικό πλαίσιο που υφίσταται στο δικηγορικό λειτούργημα, καθώς, για τους περισσότερους από αυτούς, δεν ισχύει αντίστοιχος κώδικας θεσμικού πλαισίου άσκησης δραστηριότητας ή κώδικας δεοντολογίας άσκησης λειτουργήματος. Η ανομοιογένεια αυτή είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα συνεπαγόταν πολλές δυσλειτουργίες είτε εσωτερικής φύσεως (στο ίδιο νομικό μόρφωμα θα εμπλέκονταν περισσότεροι κλάδοι διεπόμενοι από αυστηρότερο ή χαλαρότερο νομικό πλαίσιο, καθήκον εχεμύθειας, ρήτρες εμπιστευτικότητας, προστασίας προσωπικών δεδομένων κλπ) είτε εξωτερικής έκφρασης με αντιφατικές επιτρεπόμενες ή μη συμπεριφορές των εν λόγω επιστημονικών κλάδων προς τους πολίτες, αναλόγως με τους περιορισμούς του εκάστοτε κλάδου.

Συνέπεια της εφαρμογής όλων αυτών των επάλληλων δραστηριοτήτων θα ήταν η σύγχυση του πολίτη ως προς το τι επιτρέπεται και τι όχι και από ποιον επιστημονικό κλάδο, καθώς και, σε τελικό επίπεδο, η δημιουργία περισσότερων θεσμικών ή λειτουργικών προβλημάτων από τα όσα υποτίθεται ότι η σύσταση τέτοιων πολύ-επαγγελματικών ενώσεων θα επέλυε.

Με βάση το ανωτέρω σύντομο σκεπτικό είναι φανερό ότι η σύγχρονη εμπορευματοποίηση, εντατικοποίηση και η ακραιφνής εξειδίκευση ασκούν μεγάλες πιέσεις στην κατεύθυνση της υποχώρησης παραδοσιακών αλλά και δοκιμασμένων θεσμικών πλαισίων θωράκισης του κλάδου των δικηγόρων, ως κύριων εκφραστών της προστασίας των πολιτών, ιδίως των αδυνάτων, αλλά και ως ενός εκ των αμετακίνητων παραγόντων απονομής της δικαιοσύνης εντός ενός κράτους δικαίου. Και ναι μεν είναι αναχρονιστική, αν όχι ουτοπική, η αγκίστρωση του κλάδου σε ενδεχομένως κάποιους «ξεπερασμένους» και αναχρονιστικούς τρόπους λειτουργίας. Η αναμόρφωση όμως του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου, με στόχο την προσαρμογή του στη σύγχρονη και καλπάζουσα σε εξελίξεις πραγματικότητα, με προβαλλόμενα ως κυρίαρχα ζητήματα τη σταδιακή χαλάρωση των περιορισμών της διαφήμισης των δικηγόρων και τη σύσταση πολυεπαγγελματικών λειτουργιών, για τους ανωτέρω λόγους, δεν μπορεί παρά να γίνει με τη φειδώ που επιβάλλει η ίδια η φύση της δικηγορίας ως «λειτούργημα».

Σύγχρονες μορφές αντιποίησης δικηγορικού λειτουργήματος

Μία ολοένα αυξανόμενη σύγχρονη απειλή στην καθημερινότητα της δικηγορικής πρακτικής, με πρώτα θύματα τους ανυποψίαστους πολίτες, αλλά και πλήττουσα το κύρος των δικηγόρων και την αξιοπιστία του δικαιοσύνης συστήματος, συνιστά αναμφισβήτητη η αντιποίηση του δικηγορικού λειτουργήματος. Θεωρείται μάλιστα η απειλή αυτή τόσο σοβαρή για την ομαλή απονομή της δικαιοσύνης, ώστε αποτελεί εδώ και πολλά χρόνια αυτοτελές ποινικό αδίκημα (άρθρο 175 παρ. 2

ΠΚ), καθώς και παράβαση προβλεπόμενη από το άρθρο 9 ν. 4194/2013 (Κώδικας Δικηγόρων).
Ειδικότερα: Α: άρθρο 175 Ποινικού Κώδικα: 1. «Όποιος με πρόθεση αντιποιείται την άσκηση κάποιας δημόσιας, δημοτικής ή κοινοτικής υπηρεσίας τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους.»
2. «Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται και για την αντιποίηση της άσκησης δικηγορίας, καθώς επίσης και για την αντιποίηση άσκησης υπηρεσίας λειτουργού της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας του Χριστού ή άλλης θρησκείας γνωστής στην Ελλάδα».

Β. Άρθρο 9 ν. 4194/2013 (Κώδικας Δικηγόρων) : «1. Όποιος, χωρίς να έχει την ιδιότητα του δικηγόρου, εμφανίζεται με αυτήν και διενεργεί πράξεις που ανήκουν αποκλειστικά στην αρμοδιότητα του δικηγορικού λειτουργήματος ή υπόσχεται τη διενέργεια τέτοιων πράξεων, ακόμα και εάν διορίζει για αυτό δικηγόρο της εκλογής του, τιμωρείται κατά το άρθρο 175 του Ποινικού Κώδικα, όπως εκάστοτε ισχύει, εκτός εάν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη. Ο οικείος Δικηγορικός Σύλλογος δικαιούται να παρίσταται ενώπιον του ποινικού δικαστηρίου, ως πολιτικώς ενάγων για την υποστήριξη της κατηγορίας. 2 Σε περίπτωση που φυσικό ή νομικό πρόσωπο αντιποιείται την άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος με τον οποιονδήποτε τρόπο, ο οικείος Δικηγορικός Σύλλογος μπορεί να ζητήσει, με αίτηση που υποβάλλεται στο Ειρηνοδικείο κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, τη σφράγιση του γραφείου ή του καταστήματος, όπου ασκούνται οι παράνομες ενέργειες ή και οποιοδήποτε άλλο πρόσφορο μέτρο, καθώς και την απαγόρευση της διαφήμισης ή της χρήσης (έντυπης, ηλεκτρονικής) κάθε διακριτικού γνωρίσματος που προσιδιάζει στην άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος».

Νομοτεχνικά ως προς το σκέλος της ποινικής της απαξίας η ανωτέρω διάταξη του Ποινικού Κώδικα είναι απολύτως ξεκάθαρη: αρκεί μόνο η διαπίστωση της αντιποίησης του δικηγορικού λειτουργήματος και η διαπίστωση της πρόθεσης της αντιποίησης. Δεδομένου μάλιστα ότι στο μέσο κοινό άνθρωπο το πεδίο δράσης του δικηγορικού λειτουργήματος είναι απολύτως σαφές και ξεκάθαρο, είναι πολύ δύσκολο στην πράξη να υπάρξει αντιποίηση χωρίς «πρόθεση».

Ανάγκη για περαιτέρω σχολιασμό υφίσταται ως προς τη διάταξη περί αντιποίησης του Κώδικα Δικηγόρων. Και τούτο διότι επιχειρείται σε μεγάλο βαθμό, προς προστασία του δικηγορικού λειτουργήματος, αλλά και του κοινωνικού συνόλου, μία όσο το δυνατό ευρύτερη καθιέρωση απαγόρευσης της αντιποίησης, ασκουμένης και έμμεσα, με γρήγορο, άμεσο και δραστικό τρόπο. Πολύ περισσότερο μάλιστα που στις σύγχρονες εκδοχές της η αντιποίηση επιχειρείται από πολύ καλά οργανωμένα μορφώματα, που αξιοποιούν στο έπακρο τις δυνατότητες επικοινωνίας και διαφήμισης, άμεσης ή έμμεσης, από το διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, με ευρύτατη απήχηση, χωρίς σχεδόν κανένα κόστος και με μεγάλη ταχύτητα διασποράς των πληροφοριών.

Σε αυτήν την προσπάθεια ο νομοθέτης δεν περιορίζει εννοιολογικά την αντιποίηση μόνο όταν αυτή ασκείται «αυτοπροσώπως», αλλά και όταν υπάρχει «υπόσχεση» για τη διενέργεια τέτοιων πράξεων, ακόμα και με το διορισμό δικηγόρου. Σκοπός της διάταξης είναι να εμποδίσει παρένθετα πρόσωπα να προβαίνουν σε «άγρα» πελατών, υπό το προκάλυμμα της παροχής δικηγορικών υπηρεσιών και να τις διοχετεύουν, καταστρατηγώντας τα περί απαγόρευσης αντιποίησης, σε δικηγόρους της επιλογής τους και όχι επιλεγμένους απευθείας από τον εκάστοτε ενδιαφερόμενο πολίτη. Περαιτέρω επιχειρείται η θωράκιση της απαγόρευσης, με τη δυνατότητα παράστασης των οικείων Δικηγορικών Συλλόγων στις ανοιγόμενες δίκες, με τη γρήγορη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, με την ευμενέστερη αποδεικτική διαδικασία με πιθανολόγηση, με δεσμευτικότητα και πολύ συγκεκριμένες, αναπόδραστες, κυρώσεις σφράγισης των καταστημάτων αυτών και απαγόρευσης λειτουργίας και διαφήμισης (ή κάθε άλλου πρόσφορου μέτρου) και, κυρίως, χωρίς τη δυνατότητα άσκησης ενδίκων μέσων, για την ταχεία εκκαθάριση των υποθέσεων.

Στη σύγχρονη νομολογιακή πρακτική συχνά απαντάται η αντιποίηση του δικηγορικού λειτουργήματος υπό τη μορφή εταιρειών, που φέρονται να αναλαμβάνουν-διεκπεραιώνουν υποθέσεις κτηματολογίου, ανείσπρακτων απαιτήσεων, υπερχρεωμένων νοικοκυριών, συνταξιοδοτικών ζητημάτων, συμβουλευτικών νομικών υπηρεσιών σε συνδυασμό με οικονομικής φύσεως διεκπεραιώσεις, πρόσφατα μάλιστα και σε πολιτικά κόμματα όπου προϋποθέτουν τη δωρεάν εγγραφή τους στα μέλη τους για παροχή δωρεάν νομικών συμβουλών.

Έχει κριθεί ότι ακόμη και εάν αυτές οι εταιρείες χρησιμοποιούν δικηγόρους για τη δικαστική διεκδίκηση των υποθέσεων αυτών, εντούτοις παραβιάζουν το άρθρο 9 του Κώδικα Δικηγόρων ως προς το ότι οι δικηγόροι αυτοί θα έπρεπε να έχουν ως εντολείς τις αναθέτουσες εταιρείες και όχι τα τρίτα πρόσωπα που τους «διοχετεύουν» τα νομικά αυτά μορφώματα, γεγονός που φυσικά δε συμβαίνει και γίνεται ακριβώς για να «παρακαμφθούν» οι αντίστοιχες απαγορεύσεις και κυρώσεις.

Ήδη έχει σχηματιστεί περί των φαινομένων αυτών ικανή νομολογία των αρμόδιων Ειρηνοδικείων που έχει επιβάλλει σε αντίστοιχα νομικά μορφώματα τις προβλεπόμενες κυρώσεις: σφράγιση καταστήματος, υποχρέωση κατάργησης ιστοσελίδας αναφορικά με την παροχή νομικών υπηρεσιών, αφαίρεση της χρήσης κάθε διακριτικού γνωρίσματος που παραπέμπει στην άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος, απειλή χρηματικής ποινής για κάθε παραβίαση των όρων της απόφασης (βλ. ενδεικτικώς 10/2017 Ειρ. Αμαρουσίου, 184/2016 Ειρ. Λάρισας, 69/2015 και 74/2015 Ειρ. Αλεξανδρούπολης).

Ύστερα από αυτά γίνεται κατανοητό ότι το φαινόμενο της αντιποίησης τείνει να πάρει μεγάλη έκταση, εγκυμονώντας και τους προαναφερθέντες κινδύνους. Πέραν από τη συνεπή επιβολή των νόμιμων κυρώσεων από τα αρμόδια Ειρηνοδικεία πρέπει να καταστεί σαφές ότι είναι μεγάλη η ανάγκη αφενός ενημέρωσης των πολιτών, προς αποφυγή της προσφυγής τους σε τέτοιες μορφές «δράσης», αφετέρου ότι είναι ζωτικής σημασίας η σταθερή, συμπαγής και αμετακίνητη θέση του νομικού κόσμου και ιδίως των Δικηγορικών Συλλόγων και των μελών τους-δικηγόρων, στη θέση σε εφαρμογή ανελήπτου κυνηγητού-εκστρατείας πάταξης των φαινομένων αυτών με άμεση προσφυγή στη δικαιοσύνη για την επιβολή των προβλεπόμενων κυρώσεων, υπό το σκεπτικό της όσο γίνεται δραστικότερης γενικής αλλά και ειδικής πρόληψης τέτοιων πρακτικών.

B. Δικηγορία και θεσμοί εναλλακτικής επίλυσης διαφορών

Αναλαμβάνοντας στο παρόν συνέδριο να τοποθετηθώ με μια εισήγηση που αφορά τους εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης των διαφορών, γνώριζα ότι προσεγγίζω ένα ζήτημα που απασχολεί έντονα τους δικηγόρους όχι απαραίτητα με θετικό τρόπο.

Την εναλλακτική επίλυση των διαφορών υιοθετεί ο Κώδικας Δικηγόρων στα άρθρα 130-132 καθορίζοντας την Διαμεσολάβηση και την Διαιτησία ως τις βασικές μορφές εναλλακτικής επίλυσης διαφορών. Πρόκειται για δύο επιπλέον «εργαλεία» στην υπηρεσία του δικηγορικού λειτουργήματος που οδηγούν άμεσα και ταχύτερα στην επίλυση μιας διαφοράς μέσω συγκεκριμένων και διαρθρωμένων διαδικασιών. Δύο εργαλεία που στον ιδεολογικό τους πυρήνα εμπεριέχουν την έννοια του συμβιβασμού, διαφέρουν όμως ριζικά, ως προς τον τρόπο εφαρμογής τους, τόσο μεταξύ τους όσο και από την εκδοχή της απόπειρας συμβιβαστικής επίλυσης της διαφοράς, όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 214Α ΚΠολΔ, αλλά και ως προς την όλως διακριτή λειτουργία της δικαστικής μεσολάβησης του άρθρου 214Β ΚΠολΔ.

Όσοι αντιμετωπίζουν με ιδιαίτερη επιφυλακτικότητα την επίλυση των διαφορών εκτός Δικαστηρίου, σίγουρα δεν στρέφουν τόσο την κριτική τους στην Διαιτησία, ίσως επειδή αυτή προβλεπόταν ήδη στο δικονομικό μας σύστημα.

Διαμεσολάβηση

Σχετικά με το θεσμό της **Διαμεσολάβησης**, αυτός εγείρει έντονες αντιδράσεις πρωτίστως βέβαια επειδή επικείμενη εφαρμογή του συνδέθηκε με την υποχρεωτικότητα. Η διαμεσολάβηση εισήλθε στην ελληνική έννομη τάξη αντιμετωπιζόμενη με καχυποψία από την πλειονότητα των δικηγόρων, καθότι εμφανιζόταν ως απειλή, ως μέσο σταδιακής μείωσης της δικηγορικής ύλης.

Μία ακόμα αιτία που προφανώς συντέλεσε στην χαμηλή απήχηση του θεσμού, είναι και το γεγονός ότι Διαμεσολαβητής μπορεί να γίνει όχι μόνο ο Δικηγόρος αλλά και όποιος έχει πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στην πραγματικότητα βέβαια, ελάχιστοι είναι οι επαγγελματίες άλλων επιστημονικών κλάδων, πλην της νομικής, οι οποίοι θα μπορούσαν να παρέχουν με επιτυχία διαμεσολαβητικές υπηρεσίες. Παρόλα αυτά, η δυνατότητα που δίνεται και σε άλλους επαγγελματίες πτυχιούχους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να γίνουν διαμεσολαβητές σαφώς και επηρέασε αρνητικά το δικηγορικό σώμα θέτοντάς το σε θέση άμυνας ή ακόμα και αντίθεσης με τον θεσμό. Από την άλλη, δεν πρέπει να λησμονείται ότι σήμερα έχουν διαπιστευτεί περίπου 2.500 διαμεσολαβητές, οι οποίοι στη συντριπτική τους πλειονότητα τυγχάνουν δικηγόροι.

Στο σημείο αυτό χρειάζεται να διευκρινιστεί ότι η πρόβλεψη της ανωτέρω δυνατότητας, θεσπίστηκε κατ' εφαρμογή των κανόνων που διέπουν την διαδικασία της διαμεσολάβησης σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Κατά παρέκκλιση όμως των όσων ισχύουν στο εξωτερικό, στην Ελλάδα θεσπίστηκε, σε αντίθεση με τις άλλες χώρες, η υποχρεωτική παράσταση του δικηγόρου του κάθε μέρους σε μια διαμεσολάβηση. Αποτελεί σημαντική κατάκτηση διότι, διεθνώς, ουδόλως θεωρείται αυτονόητη και υποχρεωτική η παράσταση του δικηγόρου σε μια τέτοια διαδικασία.

Με άλλα λόγια, ο Έλληνας νομοθέτης με την υποχρεωτική παράσταση του Δικηγόρου στη διαδικασία της Διαμεσολάβησης επέλεξε τον τρόπο όχι μόνο να αναγνωρίσει τη σημασία της συνδρομής του Δικηγόρου που παρίσταται με τον εντολέα του στη Διαμεσολάβηση αλλά και να εδραιώσει το ρόλο του Δικηγόρου καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

Υπό το πρίσμα λοιπόν του νέου νόμου και ανεξάρτητα από την εφαρμογή ή μη της υποχρεωτικότητας, είναι ορθό να εξετάσουμε, εάν πράγματι, μέσω της διαμεσολάβησης διευρύνεται ή συρρικνώνεται το πεδίο άσκησης του δικηγορικού επαγγέλματος και εάν βελτιώνεται η παρεχόμενη προς τον εντολέα υπηρεσία.

Οι απαντήσεις στους παραπάνω προβληματισμούς θα δοθούν μόνο εάν σε αυτό το σημείο προβούμε σε μια σύντομη καταγραφή του τι τελικά ισχύει αναφορικά με την διαδικασία της διαμεσολάβησης και τι όχι ώστε να υπάρξει μια ρεαλιστική προσέγγιση της κατάστασης.

- Δεν είναι όλες οι υποθέσεις και οι διαφορές δεκτικές διαμεσολάβησης. Ο ίδιος ο νόμος καθορίζει ότι σε διαμεσολάβηση υπάγονται αστικές και εμπορικές υποθέσεις υφιστάμενες ή μελλοντικές εφόσον τα μέρη έχουν εξουσία να διαθέτουν το αντικείμενο της διαφοράς σύμφωνα με τις διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου.
- Τα μέρη (εντολείς) θα πρέπει να επιθυμούν την εξεύρεση λύσης μέσω της διαμεσολαβητικής διαδικασίας.
- Για να διαχειριστεί ο δικηγόρος την εναλλακτική επίλυση μιας διαφοράς με διαμεσολάβηση δεν είναι αναγκαίο να έχει γίνει προηγουμένως διαπιστευμένος διαμεσολαβητής.

- Είναι διακριτός ο ρόλος του δικηγόρου που παρίσταται μετά του εντολέα του σε μία διαμεσολάβηση από τον δικηγόρο που έχει λάβει διαπίστευση και λειτουργεί έχοντας το ρόλο του διαμεσολαβητή στην διαδικασία.
- Τα μέρη (εντολείς) που θέλουν να προχωρήσουν στην επίλυση της διαφοράς τους μέσω της διαμεσολαβητικής διαδικασίας παρίστανται υποχρεωτικά μετά πληρεξουσίων δικηγόρων εκτός των περιπτώσεων που αφορούν καταναλωτικές διαφορές και μικροδιαφορές.
- Μέσω της παρουσίας του διαμεσολαβητή, η διαμεσολάβηση αποτελεί ουσιαστικά μια υποβοηθούμενη διαπραγμάτευση. Για το λόγο αυτό είναι διαρθρωμένη ως διαδικασία, χωρίζεται σε στάδια και τηρούνται συγκεκριμένοι κανόνες όσο εξελίσσεται και μέχρι την ολοκλήρωσή της. Ο δικηγόρος έχει λόγο σε κάθε στάδιο της διαδικασίας ενώ η παρουσία του είναι σημαντική για την προστασία του εντολέα του. Επιπλέον, αν και η Διαμεσολάβηση έχει χαρακτήρα εμπιστευτικό ο Δικηγόρος είναι αυτός που θα κρίνει και θα προτείνει στον εντολέα του τους λόγους που ίσως η διαδικασία της διαμεσολάβησης θα πρέπει να εξαιρεθεί από την αρχή της εμπιστευτικότητας.
- Ο Διαμεσολαβητής είναι ουδέτερος και αμερόληπτος τρίτος ο οποίος υπόκειται σε κώδικα δεοντολογίας και οφείλει να μην αναλάβει την υπόθεση εάν διαπιστώσει ότι στο πρόσωπό του συντρέχει κάποιο κώλυμα.
- Ο Διαμεσολαβητής με την εφαρμογή συγκεκριμένων τεχνικών διευκολύνει την εξέλιξη της διαδικασίας υποβοηθώντας την διαπραγμάτευση. Ο Διαμεσολαβητής δεν προτείνει λύσεις, δεν εκφέρει άποψη, δεν αποφασίζει.
- Οι αποφάσεις λαμβάνονται από τα μέρη με την καθοδήγηση των πληρεξουσίων δικηγόρων τους.
- Οι ενέργειες του Διαμεσολαβητή και των μερών για την επίτευξη συμβιβαστικής επίλυσης της μεταξύ τους διαφοράς διέπονται από τις αρχές της καλής πίστης και ειλικρίνειας και της διαρκούς αμεροληψίας του διαμεσολαβητή έναντι αυτών.
- Ο Διαμεσολαβητής, τα μέρη, οι πληρεξούσιοι Δικηγόροι αυτών και όσοι συμμετείχαν με οποιονδήποτε τρόπο στη διαδικασία της διαμεσολάβησης δεν εξετάζονται ως μάρτυρες ενώπιον των Δικαστηρίων ή σε διαιτητικές διαδικασίες.
- Δεν τηρούνται πρακτικά εκτός εάν τα μέρη συμφωνήσουν διαφορετικά.
- Σε περίπτωση αποτυχίας της διαδικασίας διαμεσολάβησης δεν μπορούν να αποτελέσουν αποδεικτικά μέσα ενώπιον πολιτικού δικαστηρίου ή διαιτητικού δικαστηρίου: 1) Οι συζητήσεις και οι προτάσεις που εκφράστηκαν από τα μέρη, 2) Οι μη δεσμευτικές απόψεις του διαμεσολαβητή για επίτευξη συμβιβαστικής επίλυσης της διαφοράς που εκφράζονται ΜΟΝΟ μετά από αίτημα των μερών 3) Η εκφρασθείσα βούληση ή οι δηλώσεις των μερών. Όλα τα παραπάνω ισχύουν με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων των ποινικών Δικαστηρίων, των Ανακριτών και των Εισαγγελέων καθώς και της αντίθετης και ρητής συμφωνίας των μερών.
- Σε περίπτωση επιτυχούς έκβασης της διαμεσολάβησης το πρακτικό δύναται να κατατεθεί οποτεδήποτε στη γραμματεία του Μονομελούς Πρωτοδικείου του τόπου που είναι αρμόδιο για την εκδίκαση της υπόθεσης για την οποία έλαβε χώρα η διαμεσολάβηση μαζί με παράβολο 50€ και αναλόγως του περιεχομένου του (αν περιέχει αξίωση δεκτική εκτέλεσης) να αποτελέσει και τίτλο εκτελεστό.
- Η παρουσία του Δικηγόρου σε μια διαμεσολαβητική διαδικασία είναι το ίδιο καθοριστική όσο και η παράστασή του στο ακροατήριο.
- Στην διαμεσολάβηση ο Δικηγόρος: 1) Σε συνεργασία με τον εντολέα του χαράσσει τα όρια και την στρατηγική που θα ακολουθηθεί σε όλα τα στάδια της διαδικασίας, 2) Ετοιμάζει ένα ιστορικό της διαφοράς προς ενημέρωση του διαμεσολαβητή, 3) Προετοιμάζει την εναρκτήρια εισήγησή-τοποθέτησή του επί της υπόθεσης, 4) Ελέγχει το συμφωνητικό υπαγωγής της υπόθεσης

σε διαμεσολάβηση, 5) Επιλέγει ποια αποδεικτικά μέσα θα χρησιμοποιήσει ή όχι στην διαδικασία, 6) Τοποθετείται και συμβουλεύει τον εντολέα του σε κάθε στάδιο της διαδικασίας, 7) Συντάσσει και ελέγχει το περιεχόμενο της συμφωνίας που ενσωματώνεται στο πρακτικό μιας επιτυχημένης διαμεσολαβητικής διαδικασίας.

Από τα παραπάνω γίνεται σαφές ότι η εναλλακτική επίλυση μιας διαφοράς με διαμεσολάβηση δεν είναι δυνατόν να ολοκληρωθεί με επιτυχία χωρίς την ενεργή συμμετοχή του πληρεξουσίου δικηγόρου, ο οποίος σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αντικατασταθεί από ψηφιακούς αλγόριθμους, καθότι στη διαμεσολάβηση, πρωταρχική σημασία έχει ο συναισθηματικός παράγοντας με τη βούληση των μερών και τη διάθεσή τους, μέσω διαπραγμάτευσης και διερεύνησης των απώτερων συμφερόντων τους να εντοπιστούν τα σημεία σύγκλισης που θα αποτελέσουν τη βάση της κοινής συμφωνίας. Αυτό το αποτέλεσμα το επιτυγχάνουν μόνο οι άνθρωποι, μόνο αυτοί που συμμετέχουν σε μια τέτοια διαδικασία. Και εφόσον ο Διαμεσολαβητής που είναι ουδέτερος τρίτος δρα ως καταλύτης στην επικοινωνία των μερών και στην ανάδειξη των συμφερόντων τους ο ρόλος του Δικηγόρου αναδεικνύεται βασικός για την παροχή εχεγγύων που διασφαλίζουν τα συμφέροντά τους.

Διαιτησία

Όσον αφορά τη **Διαιτησία** εξέχουσα θέση ευθύνης κατέχουν οι κατά τόπους Δικηγορικοί Σύλλογοι της χώρας. Εναπόκειται στη διακριτική τους ευχέρεια η θέσπιση εκ μέρους τους θεσμικών διαιτητικών διαδικασιών, με το κύρος αλλά και την ποιότητα που οφείλουν να περιβάλλουν τη διαιτητική διαδικασία. Εντός του ρυθμιστικού πλαισίου του ισχύοντος Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας αλλά και του Κώδικα Δικηγόρων, οι Δικηγορικοί Σύλλογοι επιβάλλεται να αποτελέσουν ακρογωνιαίους λίθους στην προσπάθεια διάδοσης της διαιτητικής επίλυσης των διαφορών, προσφέροντας στο μέγιστο βαθμό την επιστημονική τους γνώση και τη βαθιά ριζωμένη στο Δικηγορικό Σώμα πεποίθηση ότι πρόκειται για μία ακόμη έκφανση εκδήλωσης του ρόλου του δικηγόρου ως «συλλειτουργού» της δικαιοσύνης που ασκεί δημόσιο λειτουργήμα.

Ανεξάρτητα από την υπαγωγή σε τέτοιου είδους θεσμικές διαιτησίες ή στην επιλογή της «κλασικής» διαιτησίας του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας είναι προφανές ότι, για να λειτουργήσει στην πράξη, η μετακύλιση όγκου δικαστικών υποθέσεων από τα παραδοσιακά Δικαστήρια στα Διαιτητικά όργανα, που εμφανίζονται πλέον και υπό την «σκέπη» των Δικηγορικών Συλλόγων, είναι συνισταμένη πολλών παραγόντων: πολιτικής και κοινωνικής βούλησης, ωρίμανσης του θεσμού και της διαδικασίας, σταδιακής καλλιέργειας της εμπιστοσύνης των πολιτών, συνειδητοποίησης αλλά και προβολής των πλεονεκτημάτων της διαιτησίας, περιβολής του θεσμού με το απαιτούμενο κύρος, σεβασμού του διαμορφωθσόμενου πλαισίου και, κυρίως, της διαπίστωσης και προβολής των απτών και συγκεκριμένων αποτελεσμάτων των υποθέσεων που θα εισαχθούν σε διαιτησίες.

Πρωταγωνιστικό ρόλο σε αυτήν την προσπάθεια οφείλει να έχει ο Δικηγόρος, προκρίνοντας και συμβουλεύοντας τους εντολείς του στην τοποθέτηση σχετικών ρητρών διαιτησίας κατά τη σύναψη συμβάσεων. Μάλιστα τέτοια είναι η μορφή της διαιτησίας που προσήκει σε διαφόρων ειδών συμβάσεις. Μάλιστα είναι πολύ συχνό το φαινόμενο, ιδιαίτερα στον κλάδο της ναυτιλίας και στις απορρέουσες από αυτήν συμβάσεις, να τοποθετείται μεν η ρήτρα της διαιτησίας, να επιλέγεται δε ως τόπος διεξαγωγής της πόλις του εξωτερικού (π.χ. Λονδίνο), αν και είναι ιδιαίτερα χρονοβόρα και με πολύ υψηλά τέλη και αμοιβές.

Η πρακτική αυτή αναδεικνύει την έλλειψη εμπιστοσύνης των πολιτών και των επιχειρήσεων στον εναλλακτικό αυτό τρόπο επίλυσης διαφορών στην Ελλάδα, έλλειψη η οποία πρέπει βέβαια να αποτελέσει για το δικηγορικό κόσμο τροφή για στοχασμό και ανησυχία και όχι αντικείμενο άκριτης και αλυσιτελούς μεμψιμοιρίας.

Κλείνοντας το παρόν κεφάλαιο των θεσμών εναλλακτικής επίλυσης διαφορών πρέπει να επισημανθεί ότι οι βασικές διαφορές που αφορούν τους δυο αυτούς θεσμούς συνίστανται στο ότι στη διαμεσολάβηση μπορεί να υπαχθούν διαφορές ιδιωτικού ενδοτικού δικαίου, ότι μετά το πέρας μιας επιτυχούς διαμεσολάβησης τα μέρη καταλήγουν σε συμφωνία και ότι ο διαμεσολαβητής βοηθά τα μέρη να οδηγηθούν σε μια αποδεκτή και βιώσιμη λύση, χωρίς αυτός να αποφασίζει για λογαριασμό τους, ενώ στη διαιτησία μπορούν να υπαχθούν όλες οι διαφορές ιδιωτικού δικαίου, εφόσον τα μέρη που τις συνομολογούν έχουν την εξουσία διάθεσης του αντικειμένου της διαφοράς, εξαιρουμένων των διαφορών για την παροχή εξαρτημένης εργασίας και ότι τελικά το διαιτητικό δικαστήριο εκδίδει διαιτητική απόφαση, υποχρεωτική για όλους.

Πειραιάς, 12 Μαρτίου 2019

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΜΑΤΟΓΙΑΝΝΗΣ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ Δ.Σ. ΠΕΙΡΑΙΩΣ
